

Грицюк Н. А.

Восточноєвропейський національний університет імені Леси Українки

НАЛОГОВАЯ ПОЛИТИКА В СИСТЕМЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ

Резюме

Разработаны методико-прикладные рекомендации по анализу условий налоговой политики предприятия и формированию стратегии развития на этой основе с целью обеспечения повышения эффективности в долгосрочном периоде. Внедрение налоговой политики предприятия в стратегическом аспекте развития обеспечивает в условиях ограниченности собственных финансовых ресурсов трансформацию текущих расходов на капитальные инвестиции и становится источником реализации достижения определенных целей предприятия.

Ключевые слова: налоговая политика, налоговая культура, налоговая дисциплина, взвешенная, агрессивная.

Hritsyuk N. A.

Восточноєвропейський національний університет імені Леси Українки

TAX POLICY IN THE SYSTEM OF STRATEGIC REGULATION ON ENTERPRISE

Summary

In the article it's developed methodical recommendations on application conditions of tax policy and enterprise development strategy on these principles to ensure efficiency in the long run. The tax policy of the company will introduce transformation operating costs in capital investment becomes of context limited financial resources, will reveal source to implementation achieve these goals of the enterprise in the strategic aspect of providing.

Keywords: tax policy, tax culture and tax compliance, balanced, aggressive.

УДК 338:658.26

Докуніна К. І.

Харківський національний університет будівництва та архітектури

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

Систематизовано теоретичні підходи вітчизняних науковців до трактування сутності поняття «економічний механізм енергозбереження». На основі структурно-декомпозиційного аналізу і виокремлення специфічних ознак енергозбереження запропоновано власний підхід до визначення поняття «економічний механізм енергозбереження». Ґрунтовне дослідження сутнісних ознак цього поняття дозволило виокремити та проаналізувати основні функції економічного механізму енергозбереження на підприємстві.

Ключові слова: енергозбереження, економічний механізм, підприємство, механізм, економічний механізм енергозбереження.

Постановка проблеми. Різке погіршення ситуації в енергетичній, економічній та політичній сферах у 2014 р. поглибило питання, пов'язані із енергозбереженням в Україні. Кризові явища в цих сферах оголили такі проблеми національної економіки та державного регулювання, як низький рівень управління процесами, пов'язаними із енергозбереженням, та недовіра існуючих економічних методів, важелів й інструментів реалізації державної політики енергозбереження. Вирішення цих та інших проблем потребує вдосконалення науково обґрунтованого економічного механізму енергозбереження (ЕМЕ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток теоретичних основ розробки економічних механізмів зробили такі науковці, як Бевз В.В. [6], Воєводін С.О. [14], Козлова О.В. [20], Кульман О.О. [12], Павлова Л.М. [13] та ін. В роботах Афонченкової Т.М. [1] та Гетало Н.С. [2] розкрито сутність поняття ЕМЕ. Дослідження споріднених понять ЕМЕ представлені в роботах Чистова Ю.І. [5], Бевза В.В. [6], Сердюк Т.В. [7]. Окремі аспекти енергозбереження розглянуті

в працях таких вчених, як Горда О.С. [37], Джеджула В.В. [36], Дзяна Г.О. [35], Запужляк І.Б. [33, 34], Кошева Г.О. [31], Маляренко В.А. [32], Сердюк Т.В. [7] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на різноплановість та глибину проведених досліджень, питанням розкриття сутності поняття ЕМЕ у науковій літературі приділено недостатньо уваги, що свідчить про відсутність єдиного підходу до його визначення.

Мета статті полягає у дослідженні теоретичних підходів щодо розкриття сутності поняття ЕМЕ й виокремленні його основних функцій на підприємстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Детальний аналіз економічної літератури дає підстави для висновку щодо відсутності єдиного погляду на сутність поняття «ЕМЕ» та відповідного чіткого і зрозумілого його визначення.

Так, Афонченкова Т.М. визначає ЕМЕ як «сукупність заходів, що забезпечують максимально ефективно використання енергетичного потенціалу при мінімальних питомих витратах енер-

гії на виробництво одиниці продукції» [1]. Така дефініція, на нашу думку, звужує обсяг поняття, що досліджується, через обмеження відповідного механізму тільки заходами і сферою виробництва. Крім того, з визначення незрозуміло, яким чином реалізується ЕМЕ через «сукупність заходів», які, виходячи із запропонованого автором тлумачення, можуть бути не тільки економічного характеру.

Акцент на економічній природі заходів, що є складовою ЕМЕ, зроблено у визначенні, запропонованому Гетало Н.С. [2]. Автор визначає ЕМЕ як «сукупність економічних інструментів і заходів, за допомогою яких забезпечується ефективна реалізація процесу енергозбереження» [2]. Обраний підхід автора щодо визначення цього поняття, на нашу думку, більше конкретизує механізм енергозбереження, але у загальному сенсі «меха-

нізм» представляє собою і «послідовність станів, процесів, що визначають собою будь-яку дію, явище» [3]. Іншими словами, дія ЕМЕ передбачає не тільки використання інструментів та заходів, як зазначає Гетало Н.С.

Досліджуючи існуючі дефініції терміну ЕМЕ, слід привернути увагу до того факту, що, незважаючи на існування в Законі України «Про енергозбереження» [4] розділі II «Економічний механізм енергозбереження», визначення цього поняття юридично не закріплено ані в зазначеному Законі, ані в інших нормативно-правових актах України.

У зв'язку із вищезазначеним, на нашу думку, доцільним є розгляд визначень споріднених понять, представлених у фаховій літературі.

Механізм енергозбереження Чистов Ю.І. у роботі [5] розглядає і визначає його як «систему

Таблиця 1

**Визначення поняття «економічний механізм»
та «економічний механізм підприємства» у науковій літературі**

№ з/п	Автор	Визначення
Термін «економічний механізм»		
1	Райзберг Б.А. [8]	1) Сукупність організаційних структур і конкретних форм і методів управління, а також правових норм, за допомогою яких реалізують економічні закони, здійснюється процес відтворення; 2) Цілісна система, яка обов'язково повинна мати економічні важелі та використовуватися в якості інструментів впливу на економічні процеси підприємства
2	Сироєжкін І.М. [9]	Цілісна система у вигляді двох взаємопов'язаних підсистем – функціональної і забезпечуючої
3	Монстенська Т.Л. [10]	Механізм поєднання дії державного регулювання та ринкового механізму саморегуляції з метою досягнення поставлених цілей; це механізм реалізації економічної політики держави, який за допомогою використання державних важелів регулювання спрямовує дію ринкових законів у необхідному для держави напрямі
4	Пінькас Г.І. [11]	Система економічних методів, способів та інструментів, важелів впливу на економічні відносини і процеси, а також зв'язків між його складовими
5	Кульман О.О. [12]	Взаємозв'язок, що виникає між різними економічними явищами і процесами
6	Павлова Л.М. [13]	Сукупність взаємопов'язаних важелів і методів планового впливу на виробництво обмін і споживання продуктів
7	Воєводін С.О. [14]	Сукупність елементів, які включають в себе управління, нормування, облік результатів і витрат, відповідальність та матеріальне заохочення, інформаційне, ресурсне і організаційне забезпечення
8	Столяров В. [15]	Сукупність методів і засобів дії на економічні процеси, їх регулювання
9	Гурвіц Л. [16]	Взаємодія між суб'єктами та центром
10	Льницька Г. Я. [17]	Основна частина господарського механізму підприємства, що включає економічні методи, способи, форми та інструменти впливу на економічні відносини і процеси
11	Плакіда В.І. [18]	Сукупність форм, методів, способів та прийомів менеджменту, за їх допомогою підприємства зуміють стабілізувати своє фінансове становище
12	Райзберг Б.А. [19]	Сукупність методів і засобів впливу на економічні процеси
13	Козлова О.В. [20]	Цілісна система у вигляді двох взаємодіючих підсистем – функціональної і забезпечувальної
14	Коляда А.А. [21]	Сукупність форм організації економічних відносин, що виникають щодо утворення, розподілу, використання та відтворення ресурсів з метою досягнення необхідних умов соціально-економічного розвитку економічного суб'єкта, згідно з постійно мінливими потребами
15	Голощанова Т.В. [22]	Виробничо-економічна діяльність незалежно від її виду, яка володіє універсальним ознакою, загальним властивістю: це завжди перетворення економічних ресурсів у певний економічно продукт
16	Согомонова Н.А. [23]	Діалектична система економічних важелів і методів, що реалізує вплив керуючої системи на керовану з допомогою сукупності основних функцій управління, спрямованих на забезпечення безперервного та ефективного функціонування підприємства
17	Стогул О.І. [24]	Цілісна система економічних методів, способів, форм і важелів, які впливають на економічні відносини і процеси, що відбуваються на підприємстві, за допомогою функцій управління в цілях економічного розвитку і ефективного функціонування підприємства
18	Бевз В.В. [6]	Система заходів, форм, методів, спрямованих на вдосконалення системи управління, виробничо-організаційних відносин, забезпечення фінансової стійкості та прибутковості, збалансованості інтересів суб'єктів господарювання, суспільства і держави
Термін «економічний механізм підприємства»		
19	Галич О.А. [25]	Система економічних методів та важелів, що забезпечує зовнішні зв'язки підприємства й створює відповідні умови отримання доходу, а також сприяє розвитку виробничих відносин усередині підприємства
20	Москаленко В.П. [26]	Цілісна система на базі цільових, функціональних підсистем та підсистем забезпечення
21	Гнип Н.О., Касян Л.А. [27]	Система заходів, форм, методів, спрямованих на вдосконалення системи управління, виробничо-організаційних відносин, забезпечення фінансової стійкості та прибутковості, збалансованості інтересів суб'єктів господарювання, суспільства і держави
22	Іванова С.Л. [28]	Сукупність економічних методів, способів, форм, інструментів, важелів впливу на економічні відносини і процеси, що відбуваються на підприємстві

інструментів, яка, за певного застосування, приводиться в дію та здійснює процес енергозбереження, за рахунок якого має надавати позитивний ефект відразу у декількох площинах, що відображає багатовекторну природу механізму». Під такими площинами автор розуміє економічний та екологічний вектори. Останній, на його думку, «дедалі більше інтегрує у політичні та економічні сфери діяльності держави» [5]. У своєму дослідженні автор наголошує, що реалізація такого механізму енергозбереження можлива лише в умовах удосконалення законодавчої бази.

Бевз В.В., досліджуючи організаційно-економічний механізм енергозбереження на підприємстві, пропонує таке його визначення: «Сукупність організаційних і економічних важелів (кожному з яких властиві власні форми управлінського впливу), які чинять вплив на економічні і організаційні параметри підприємства, що сприяє формуванню та посиленню енергетичного потенціалу, отриманню конкурентних переваг та ефективності діяльності підприємства в цілому» [6]. Зважаючи на визначення у тлумачному словнику [3] слова «важіль», як «засіб, яким можна порушити діяльність чи привести в дію будь-що», зазначимо, що такий підхід є доречним для визначення поняття організаційно-економічного механізму, проте щодо ЕМЕ, то таке твердження неприпустимо, оскільки звужується обсяг поняття через обмеження такого механізму тільки важелями.

Інша думка у Сердюк Т.В., яка визначає організаційно-економічний механізм енергозбереження як «систему взаємопов'язаних економічних та організаційних елементів, спрямованих на активізацію економічного витрачання паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР), упровадження енергозберігаючих заходів з урахуванням інноваційних досягнень у галузі, як технологічних, так і продуктивних» [7]. Такий підхід обумовлює логічне поєднання ЕМЕ з

організаційною складовою, бо ефективний економічний механізм повинен мати чітку організаційну структуру. При цьому до економічних елементів автор відносить сукупність взаємопов'язаних фінансово-економічних засобів, метою яких є стимулювання енергозберігаючих процесів, зокрема, державну інвестиційну підтримку енергозбереження та політику ціноутворення ПЕР.

Отже, проведений аналіз існуючих підходів до визначення ЕМЕ та його споріднених понять свідчить про відсутність в економічній літературі єдиного підходу до розкриття суттєвих характеристик цього поняття та його змісту.

У зв'язку з тим, що термінологічна конструкція ЕМЕ є похідною від двох термінів «економічний механізм» та «енергозбереження», розглянемо більш детально їх зміст.

У науковій літературі існує багато дефініцій поняття «економічний механізм», але питання щодо його тлумачення залишається відкритим. Виділення авторами [6; 8–28] одночасно різних значень поняття «економічний механізм» та «економічний механізм підприємства» свідчить про його багатогранність, а існування принципових розбіжностей у визначенні його суттєвих ознак (табл. 1) – про те, що це поняття й досі залишається остаточно не ідентифікованим.

Дані табл. 1 підтверджують тезу щодо відсутності єдиної точки зору на розуміння суті як родового поняття «економічний механізм», так і видового поняття «економічний механізм підприємства».

Проведений аналіз наукових підходів до тлумачення сутності дефініцій, наведених у табл. 1, дозволяє дійти висновку, що за своєю сутністю економічний механізм являє сукупність [8; 14; 15; 18–21; 28] економічних методів [11; 15; 18–20; 23; 24; 28], способів [11; 18; 24; 28], форм [6; 8; 18; 21; 24; 28], інструментів [11; 24; 28] та важелів впливу [8; 11; 23; 24; 28] на економічні відно-

Таблиця 2

Визначення поняття «енергозбереження»

№ з/п	Автор	Визначення
1	Закон України «Про енергозбереження» [4]	Діяльність (організаційна, наукова, практична, інформаційна), яка спрямована на раціональне використання та економне витрачання первинної та перетвореної енергії і природних енергетичних ресурсів в національному господарстві і яка реалізується з використанням технічних, економічних та правових методів
2	Вікіпедія [29]	Дії для зменшення кількості енергії, що використовується
3	Федеральний закон «Про енергозбереження і про підвищення енергетичної ефективності РФ» [30]	Реалізація організаційних, правових, технічних, технологічних, економічних та інших заходів, спрямованих на зменшення обсягу використовуваних енергетичних ресурсів при збереженні відповідного корисного ефекту від їх використання (у тому числі обсягу виробленої продукції, виконаних робіт, наданих послуг)
4	Кошева Г.О. [31]	Процес раціонального використання енергетичних ресурсів і залучення у господарський оборот поновлюваних джерел енергії з метою забезпечення енергоефективності економічного розвитку й поліпшення соціальної ситуації в країні, а також збереження екосистеми й поновлюваних енергетичних ресурсів для майбутніх поколінь
5	Маляренко В.А. [32]	Ефективне використання енергії на кожному етапі її виробництва і перетворення
6	Запухляк І.Б. [33; 34]	Складний процес, який знаходить своє відображення у всіх підсистемах підприємства; відносини між різними суб'єктами в процесі створення необхідних умов для зменшення витрат ПЕР на всіх стадіях їх життєвого циклу
7	Дзяна Г.О. [35]	Кількісне зменшення споживаного енергоресурсу, навіть шляхом примусового обмеження
8	Афонченкова Т.М. [1]	Процес, під час якого зменшується потреба в паливно-енергетичних ресурсах на одиницю кінцевого корисного ефекту при їхньому використанні
9	Джеджула В.В. [36]	Діяльність (організаційна, наукова, практична, інформаційна), яка спрямована на раціональне використання і економне витрачання первинної та перетвореної енергії й природних енергетичних ресурсів у національному господарстві, зменшення екологічного забруднення навколишнього середовища, перехід на альтернативні та відновлювальні джерела енергії, що реалізується із використанням технічних, економічних, правових і організаційних методів.
10	Горда О.С. [37]	Комплекс заходів, спрямованих на забезпечення раціонального використання енергетичних ресурсів за рахунок скорочення їх втрат, удосконалення організаційно-економічних механізмів енергоспоживання, застосування енергозберігаючої техніки, поновлюваних та вторинних енергоресурсів

сини [11; 24; 28] та процеси [8; 11; 15; 19; 24; 28], що використовуються для досягнення певної мети суб'єкта економічних відносин.

Для розкриття змісту поняття «енергозбереження», яке дозволяє з'ясувати останні (специфічні ознаки поняття «ЕМЕ»), передусім звернемося до сутності цього поняття, яка розкривається у його визначеннях, наведених в табл. 2.

Аналіз табл. 2 дозволяє стверджувати, що поняття «енергозбереження» розглядається як процес [1; 31; 33]/діяльність [4; 36]/дія [29]/заходи [30; 37], спрямовані на зменшення [1; 4; 29; 33–37]/раціональне [4; 31; 36; 37]/економічне [4; 36]/ефективне [32] споживання енергетичних ресурсів. Виходячи з наведених вище термінів, можна стверджувати, що енергозбереження представляє собою процес, зокрема, розробки і реалізації заходів енергозбереження, які забезпечують оптимальне використання енергетичних ресурсів.

Для визначення кількісно-якісних складових поняття «енергозбереження» варто погодитись із більшістю наукових підходів, які акцентують увагу на тому, що енергозбереження спрямоване саме на раціональне та економічне споживання енергетичних ресурсів. Таким чином, специфічні ознаки енергозбереження можна визначити у такий спосіб: процес розробки і реалізації заходів енергозбереження, спрямованих на раціональне й економічне споживання енергетичних ресурсів.

Варто зазначити, що ЕМЕ на підприємстві виконує такі важливі функції, як:

- Функція управління. ЕМЕ спрямований на створення належних умов взаємозв'язку структурних підрозділів, що мають відношення до процесу енергозбереження на підприємстві, які дозволяють йому реалізовувати поставлені цілі та забезпечувати ефективність його функціонування.

- Функція стимулювання. ЕМЕ розкриває систему стимулів для підприємства та працівників, задіяних до процесу розробки і реалізації заходів енергозбереження, спрямованих на ефективну їх взаємодію задля досягнення поставленої мети функціонування ЕМЕ через забезпечення матеріальної зацікавленості всіх учасників.

- Функція регулювання. ЕМЕ забезпечує виконання поточних заходів, регулює внутрішні відносини на підприємстві, а також формує загальні правила взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем.

- Функція ресурсозбереження. ЕМЕ сприяє раціональному та економічному споживанню наявних матеріальних та паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР) шляхом розробки відповідних заходів за рахунок використання новітніх технологій та сучасного обладнання, а також регулює процеси, пов'язані із енергозбереженням.

Необхідно відмітити, що реалізація останніх двох функцій стає менш ефективною без наявності на підприємстві фахівців у сфері енергозбереження, кваліфікація та компетентність яких спрямована на оптимізацію споживання ПЕР, що може бути досягнуто за рахунок обстеження енергоспоживання підприємства з метою виявлення резервів економії цих ресурсів.

Таким чином, у сучасних умовах господарювання ЕМЕ на підприємстві спрямований на прискорення та полегшення функціонування підприємства, тим самим перетворюючись на важливу (невід'ємну) складову ринково-орієнтованої національної економіки.

Висновки. Поняття ЕМЕ та його споріднені поняття науковці розуміють досить однобічно й відповідно мети своїх наукових спрямувань. При цьому визначення, яке дозволяє враховувати економічний та управлінський аспекти й зосереджує увагу на створенні надійних умов для здійснення енергозберігаючих заходів, досі не вироблено. Ураховуючи це, дефініцію ЕМЕ запропоновано сформулювати у такий спосіб: сукупність економічних методів, способів, форм, інструментів та механізмів впливу на економічні відносини та процеси за допомогою функцій управління, які забезпечують розробку та реалізацію заходів щодо раціонального й економічного споживання енергетичних ресурсів. Більш повно сутність ЕМЕ на підприємстві, як первинної ланки національної економіки, розкривається через виконання таких функцій, як управління, стимулювання, регулювання, ресурсозбереження.

Список літератури:

1. Афонченкова Т.М. Формування економічного механізму енергозбереження сільськогосподарськими підприємствами : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 / Т.М. Афонченкова. – К., 2008. – 22 с.
2. Гетало Н.С. Економічні механізми стимулювання енергозбереження на підприємствах житлово-комунального господарства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 / Н.С. Гетало. – Харків, 2013. – 21 с.
3. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка / С.И. Ожегов, Н.Ю. Шведова. – М. : Азбуковник, 2003 – 652 с.
4. Закон України «Про енергозбереження» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uazakon.com>.
5. Чистов Ю.І. Сутність механізму енергозбереження та його багатогранна природа / Ю.І. Чистов // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – Т. 4. – № 5. – С. 341–344.
6. Бевз В.В. Розвиток механізму енергозбереження на підприємствах харчової промисловості / В.В. Бевз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1309/3/r1azvutie.pdf>.
7. Сердюк Т.В. Організаційно-економічний механізм енергозбереження в промисловості : [монографія] / Т.В. Сердюк. – В. : УНІВЕРСУМ, 2005. – 154 с.
8. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг. – М. : ИНФРА-М, 2007. – 495 с.
9. Сыроежкин И.М. Совершенствование системы показателей эффективности и качества / И.М. Сыроежкин. – М. : Экономика, 1980. – 192 с.
10. Мостенська Т.Л. Економічний механізм формування і ефективного функціонування молочної промисловості України : автореф. дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.07.02 / Т.Л. Мостенська. – К., 2001. – 37 с.
11. Пінькас Г.І. Фінансово-економічний механізм формування конкурентоспроможного ринку державних закупівель : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08 / Г.І. Пінькас. – Суми, 2009. – 19 с.
12. Кульман А. Экономические механизмы / А. Кульман. – М. : Прогресс-Универс, 1993. – 189 с.
13. Павлова Л.Н. Финансы предприятий : [учеб. для вузов] / Л.Н. Павлова. – М. : Финансы: ЮНИТИ, 1998. – 639 с.
14. Воеводин С.А. Экономический механизм управления промышленным производством. Методика и практика организации / С.А. Воеводин. – К. : Вища школа, 1991. – 159 с.
15. Столяров В. Экономический механизм социального страхования / В. Столяров [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://efaculty.kiev.ua/analytics/str/3>.

16. Гурвиц Л. Теория экономических механизмов / Л. Гурвиц [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://institutiones.com/general/259--2007-1.html>.
17. Ільницька Г.Я. Формування фінансово-економічного механізму управління підприємством / Г.Я. Ільницька // Науковий вісник. Український державний лісотехнічний університет : зб. наук.-тех. праць. – 2004. – Вип. 14.7. – С. 291–294.
18. Плакіда В.Т. Економічний механізм підвищення ефективності діяльності енергопостачальних підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.07.01 / В.Т. Плакіда. – Харків, 2003. – 18 с.
19. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг. – М. : ИНФРА-М, 1996. – 496 с.
20. Теория управления социалистическим производством : [учебник для студ. экон. спец.] / Под. ред. О.В. Козловой. – М. : Экономика, 1979. – 368 с.
21. Коляда А.А. Организационно-экономический механизм управления развитием регионального АПК / А.А. Коляда // В мире научных открытий. – 2010. – № 4(9). – С. 30–31.
22. Голощапова Т.В. Сущность и содержание организационно-экономического механизма функционирования предприятия / Т.В. Голощапова // Вестник Поволжского государственного университета сервиса. Серия «Экономика». – 2006. – Вып. 1. – С. 66–72.
23. Согомонова Н.А. Економічний механізм підвищення ефективності роботи автотранспортного підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.07.04 / Н.А. Согомонова. – Харків, 2006. – 18 с.
24. Стогул О.И. Сущность понятия «экономический механизм развития предприятия» / О.И. Стогул // Экономика транспортного комплекса. – 2013. – Вип. 21. – С. 41–53.
25. Галич О.А. Внутрішній економічний механізм підприємства : [курс лекцій] / О.А. Галич. – Полтава, 2005. – 298 с.
26. Москаленко В.П. Экономический механизм повышения эффективности производства на предприятии / В.П. Москаленко. – М. : Машиностроение, 1982. – 144 с.
27. Гнип Н.О., Кас'ян Л.А. Формування фінансово-економічного механізму стабілізаційного управління підприємством на прикладі ПАТ «Дослідний електромонтажний завод» / Н.О. Гнип, Л.А. Кас'ян [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://dspace.khivs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/308/1/Gnip.pdf>.
28. Иванова С.Л. Кредитный рейтинг в системе управления кредитным риском / С.Л. Иванова [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/63511.doc.htm.
29. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/Енергосбереження>.
30. Федеральный закон «Об энергосбережении и о повышении энергетической эффективности и о внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.rg.ru/2009/11/27/energo-dok.html>.
31. Кошева Г.О. Державні механізми управління енергосбереженням : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 25.00.02 / Г.О. Кошева. – Донецьк, 2011. – 20 с.
32. Маляренко В.А., Немировський І.А. Енергосбереження та енергетичний аудит : навч. посіб. / В.А. Маляренко, І.А. Немировський. – Харків : НТУ «ХПІ», 2010. – 341 с.
33. Запухляк І.Б. Оцінка потенціалу енергосбереження вітчизняних газотранспортних підприємств / І.Б. Запухляк // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2010. – Вип. 22. – С. 227–235.
34. Запухляк І.Б. Економічний механізм енергосбереження газотранспортних підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 / І.Б. Запухляк. – Івано-Франківськ, 2010. – 18 с.
35. Дзяна Г.О. Удосконалення механізмів реалізації державної політики у сфері енергосбереження України (соціально-екологічний аспект) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 25.00.02 / Г.О. Дзяна. – Львів, 2008. – 21 с.
36. Джеджула В.В. Сутність та організаційно-економічні передумови розвитку енергосбереження промислових підприємств / В.В. Джеджула [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecchado_2013_1-2\(1\)_24.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecchado_2013_1-2(1)_24.pdf).
37. Горда О.С. Ефективність енергоспоживання та шляхи її підвищення в аграрному секторі : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.07.02 / О.С. Горда. – Дніпропетровськ, 2003. – 20 с.

Докунина Е. И.

Харьковский национальный университет строительства и архитектуры

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА ЭНЕРГОСБЕРЕЖЕНИЯ

Резюме

Систематизированы теоретические подходы отечественных ученых к трактовке сущности понятия «экономический механизм энергосбережения». На основе структурно-декомпозиционного анализа и выделения специфических признаков энергосбережения предложен собственный подход к определению понятия «экономический механизм энергосбережения». Подробное исследование сущностных признаков этого понятия позволило выделить и проанализировать основные функции экономического механизма энергосбережения на предприятии.

Ключевые слова: энергосбережение, экономический механизм, предприятие, механизм, экономический механизм энергосбережения.

Dokunina K. I.

Kharkiv National University of Civil Engineering and Architecture

CONCEPTUAL APPROACHES TO THE FORMATION OF ECONOMIC MECHANISM OF ENERGY SAVING

Summary

The theoretical approaches of Ukrainian scientists to the concept of “energy saving economic mechanism” have been analyzed in the article. The new approach to the definition of “energy-saving economic mechanism” on the basis of structural decomposition analysis and identification of specific features has been offered. A detailed study of the essential features of this concept provided the possibility to identify and analyze the basic functions of energy saving economic mechanism at the enterprise.

Keywords: conservation, economic mechanism, enterprise, mechanism, economic mechanism of energy saving.